

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

10 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka
(przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Jacek Grela
SSN Tomasz Szanciło

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 10 października 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z 15 listopada 2022 r., I ACa 1569/21,
w sprawie z powództwa Banku spółki akcyjnej w W.
przeciwko T.P. i J.P.
z udziałem prokuratora Prokuratury Okręgowej A.P.
o zapłatę,

oddala skargę kasacyjną.

Jacek Grela
(R.N.)

Joanna Misztal-Konecka

Tomasz Szanciło

UZASADNIENIE

1. Pozwem z 29 listopada 2018 r. Bank spółka akcyjna w W. (dalej: „Bank”) domagał się zasądzenia na jego rzecz solidarnie od T.P. i J.P. łącznej kwoty

364 651,89 zł z odsetkami umownymi za opóźnienie liczonymi od 26 listopada 2018 r. do dnia zapłaty od kwoty 331 466,37 zł. Powód wywodził, że 1 września 2008 r. zawarł z pozwanymi umowę kredytu hipotecznego indeksowanego do franka szwajcarskiego (dalej: „CHF”), jednak pozwani nie dokonywali regularnych wpłat na poczet spłaty tego zadłużenia, co doprowadziło do powstania zadłużenia wymagalnego i wypowiedzenia umowy kredytu.

2. Wyrokiem z 22 września 2021 r. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu.

W podstaw tego rozstrzygnięcia legło przekonanie Sądu, że umowa kredytu łącząca strony procesu jest nieważna jako sprzeczna z ustawą, a mianowicie art. 353¹ k.c. oraz art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (dalej: „pr.bank.”). Sąd Okręgowy wskazał również, że umowa łącząca strony procesu jest nieważna, ponieważ zawiera klauzule abuzywne określające zasady spłaty kredytu i przewalutowania kredytu. Powód natomiast, w toku całego procesu, konsekwentnie twierdził, że umowa o kredyt hipoteczny łącząca strony była ważna. Zdaniem Sądu pierwszej instancji roszczenie powoda zasługiwałoby na uwzględnienie, gdyby bank żądał od pozwanych zwrotu świadczenia nienależnego, co jednak w okolicznościach sprawy nie miało miejsca.

3. Wyrokiem z 15 listopada 2022 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił apelację powoda i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, z których dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej istotne są następujące:

W dniu 27 sierpnia 2008 r. T.P. i J.P. zawarli z Bankiem umowę o kredyt hipoteczny, na podstawie której bank udzielił pozwanym kredytu w kwocie 230 000 zł, indeksowanego do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna tej waluty według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Pozwani byli zobowiązani do spłaty kwoty kredytu w ratach, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku. Zobowiązanie kredytowe zostało zabezpieczone hipoteką wyrażoną w złotych polskich.

Pozwani nie zostali poinformowani o zakresie ryzyka kursowego, o notowaniach CHF w poprzednich latach ani o sposobie ustalania przez bank kursu waluty, nie mieli też realnego wpływu na treść umowy.

Pismami z 15 marca 2017 r. powód wezwał pozwanych do spłaty zadłużenia przeterminowanego w terminie 14 dni roboczych od daty doręczenia wezwania, jak również poinformował pozwanych o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację. Przesyłki nie zostały odebrane przez pozwanych.

Pismami z 19 października 2017 r. powód wypowiedział pozwanym umowę kredytu z terminem wypowiedzenia wynoszącym 30 dni i wezwał pozwanych do spłaty całości zadłużenia. Przesyłki nie zostały odebrane przez pozwanych.

Zgodnie z wyciągiem z ksiąg rachunkowych Banku wysokość wymagalnego zadłużenia pozwanych wynikającego z umowy kredytu na 26 listopada 2018 r. wynosiła 364 651,89 zł, w tym należność główna 331 466,37 zł.

4. Sąd Apelacyjny, odmiennie od Sądu pierwszej instancji, stwierdził, że umowa kredytu – która wiąże wysokość udzielonego kredytu oraz wysokość jego spłat z kursem waluty obcej – nie jest sprzeczna z ogólną konstrukcją umowy kredytu przewidzianą w art. 69 ust. 1 pr.bank. Tym samym tego rodzaju umowa nie może być uznana za nieważną na podstawie art. 58 k.c.

Sąd drugiej instancji podzielił natomiast stanowisko Sądu Okręgowego co do abuzywności – w rozumieniu art. 385¹ k.c. – postanowień umowy i regulaminu udzielania kredytów dotyczących mechanizmu indeksacji. Wskazał, że wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Tym samym eliminacja niedozwolonych postanowień umownych prowadzi do takiej deformacji regulacji umownej, że na podstawie pozostałej jej części nie da się odtworzyć treści praw i obowiązków stron. W konsekwencji Sąd drugiej instancji stwierdził, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy objętej żądaniem pozwu, o charakterze zamierzonym przez strony, nie jest możliwe.

Sąd Apelacyjny podkreślił również, że ocena tego, czy postanowienie umowne jest niedozwolone, powinna być dokonywana według stanu z chwili zawarcia umowy. Wskazał, że nie doprowadziło do usunięcia wad klauzul indeksacyjnych zawartych w umowach kredytu czy pożyczki odnoszących się do waluty obcej, jak i nie doprowadziło do sanowania abuzywności zapisów umownych wejście w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe. Nieuprawnione jest także zastąpienie przez sąd postanowień niedozwolonych innymi, polegającymi np. na odwołaniu się do kursu walut stosowanego przez Narodowy Bank Polski.

W konkluzji Sąd odwoławczy podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji co do tego, że należało oddalić powództwo banku o zapłatę, gdyż podstawy żądania nie mogła stanowić umowa kredytu, która przesłankowo została uznana za trwale bezskuteczną (nieważną).

5. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiódł Bank, zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił wyłącznie naruszenie prawa materialnego, a mianowicie: art. 385¹ § 1 i 2 k.c. oraz art. 385² w zw. z art. 56 k.c. i art. 65 § 1 i 2 k.c.; art. 65 § 1 i 2 k.c.; art. 56 k.c. oraz art. 354 k.c.; art. 3 k.c. i art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) oraz art. 385² k.c., a także art. 358 § 2 w zw. z art. 385¹ § 2 k.c.

Skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji w całości oraz przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w Bielsku-Białej do ponownego rozpoznania. Zgłosił również kilka ewentualnych wniosków kasacyjnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

6. Przed przystąpieniem do analizy zarzutów kasacyjnych (podstaw kasacyjnych) należy przypomnieć, że zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozważę nieważność postępowania. Poza przypadkiem nieważności postępowania (art. 398¹³ § 1 *in fine* k.p.c.), z istoty postępowania kasacyjnego wynika, że do uwzględnienia skargi nie wystarczy, iż zaskarżone orzeczenie jest obiektywnie nietrafne. Rolą skarżącego jest

zatem stworzenie Sądowi Najwyższemu możliwości uchylenia lub zmiany tego judykatu przez postawienie zasadnych zarzutów kasacyjnych.

9. Zarzuty postawione w skardze kasacyjnej w istocie koncentrują się na podważeniu stanowiska Sądu Apelacyjnego, jakoby będąca przedmiotem postępowania umowa kredytu nie zawierała niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w konsekwencji nie zachodziły podstawy do uznania, że jest ona bezskuteczna (nieważna).

10. W świetle ustaleń poczynionych przez Sądy *meriti*, strony niniejszego sporu zawarły umowę kredytu indeksowanego kursem waluty obcej. Sądy te oceniły postanowienia dotyczące przeliczenia kwoty kredytu i spłat na CHF jako abuzywne postanowienia umowne, które nie wiążą konsumenta (pozwanych), a nadto stwierdziły, że po ich usunięciu umowa kredytu nie może dalej funkcjonować, to zaś nakazuje stwierdzić jej nieważność. Tymczasem powód konsekwentnie, zarówno w postępowaniu przed Sądem pierwszej, jak i Sądem drugiej instancji, swoje roszczenie kierowane przeciwko pozwanym wywodził z umowy kredytu zawartej 1 września 2008 r.

Skarga kasacyjna powoda, która opiera się na zarzutach zmierzających do wykazania, że umowa kredytu łącząca strony procesu jest ważna, nie może być uznana za skuteczną.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że określenie wysokości należności obciążającej kredytobiorcę z odwołaniem do tabel kursowych ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów oznaczania kursu waluty jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i obciąża kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron umowy kredytu (zob. np. wyroki SN: z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 48; z 13 października 2022 r., II CSKP 864/22, OSNC 2023, nr 5, poz. 50, i z 5 lutego 2025 r., II CSKP 1973/22). Takie postanowienia umowne, kształtując prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy są niedozwolone i nie wiążą konsumenta w świetle art. 385¹ k.c. (zob. np. wyroki SN: z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22; z 9 września 2022 r.,

II CSKP 794/22; z 28 października 2022 r., II CSKP 902/22, i z 20 września 2024 r., II CSKP 1094/23). Postanowienia te należy uznać za niedozwolone niezależnie od tego, czy swoboda banku w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona, np. w razie wprowadzenia możliwych maksymalnych odchyłeń od kursu ustalanego z wykorzystaniem obiektywnych kryteriów (tak np. SN w wyroku: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 30 maja 2023 r., II CSKP 1536/22; z 22 czerwca 2023 r., II CSKP 1484/22; z 23 czerwca 2023 r., II CSKP 1464/22, i z 12 grudnia 2023 r., II CSKP 1549/22).

Za wykluczone uznać trzeba przyjęcie, że istnieje możliwość dokonania – na podstawie art. 65 k.c. – wykładni umowy stron w celu ustalenia zgodnego celu i zamiaru stron co do sposobu ustalania kursu CHF, w szczególności uznanie, iż wolą stron było w rzeczywistości stosowanie innego kursu niż kurs wynikający z tabel jednostronnie określanych przez bank (np. średniego kursu NBP). W wyroku z 18 listopada 2021 r. (C-212/20, M.P. i B.P. przeciwko A. SA, pkt 79) TSUE wskazał, że art. 5 i 6 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy, który stwierdził nieuczciwy charakter warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy, dokonał wykładni tego warunku w celu złagodzenia jego nieuczciwego charakteru, nawet jeśli taka wykładnia odpowiadałaby wspólnej woli stron. Nie można bowiem z jednej strony dokonać eliminacji niedozwolonej klauzuli umownej, a z drugiej – dokonywać jej wykładni. Poza tym postulowana przez skarżącego wykładnia pomijałaby całkowicie rzeczywistą wolę wyrażoną w treści umowy; w niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że wolą powodowego banku było dokonywanie rozliczeń w ramach stosunku umownego stron wyłącznie na podstawie kursów walut z własnej tabeli.

Z tego względu jako bezzasadny należy ocenić także zarzut naruszenia art. 65 § 1 i 2 k.c.

Trzeba również podkreślić, że konsekwencją stwierdzenia, iż dane postanowienie umowne ma charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.,

jest działająca *ex lege* sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia, połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie (zob. m.in. uchwałę SN z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87, oraz uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56, a także m.in. wyroki SN: z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17, i z 8 lutego 2023 r., II CSKP 978/22). Uznanie bowiem, że postanowienia dotyczące przeliczania kwoty kredytu i uiszczanych spłat na walutę obcą są niedozwolonymi postanowieniami umownymi oznacza, że zgodnie z art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c., nie wiążą one kredytobiorców.

W uchwale składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), rozstrzygnięto, że w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów (pkt 1), a ponadto w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie (pkt 2). Zbędne jest przytaczanie argumentów szeroko przedstawionych w uzasadnieniu tej uchwały, do której należy odesłać, przypominając, że według art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym uchwała składu całej izby, z chwilą jej podjęcia, uzyskuje moc zasady prawnej, co oznacza, że wiąże inne składy Sądu Najwyższego.

Chybione zatem są zarzuty skargi kasacyjnej, że wykonanie umowy bez kwestionowanych klauzul przeliczeniowych jest możliwe poprzez wypełnienie powstałych w niej luk po usunięciu abuzywnych postanowień m.in. przez odwołanie się do art. 358 § 2 k.c., który jest przepisem o charakterze ogólnym, a nie dyspozytywnym. Ponadto przepis ten wszedł w życie 24 stycznia 2009 r. i nie ma zastosowania do umowy zawartej w 2008 r. (zob. też wyroki SN: z 26 kwietnia 2022 r., II CSKP 550/22; z 28 kwietnia 2022 r., II CSKP 40/22, i z 23 maja 2023 r., II CSKP 973/22). Nie jest również możliwe wypełnienie powstałych w umowie luk po

usunięciu z niej abuzywnej klauzuli waloryzacyjnej przez odwołanie się do art. 56, 65 czy 354 k.c. (zob. wyroki SN: z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 1511/22; z 14 czerwca 2023 r., II CSKP 254/22, i z 4 czerwca 2024 r., II CSKP 1213/22). Wreszcie wejście w życie ustawy antyspreadowej, którą w art. 69 pr.bank. dodano ustęp 3, nie wpłynęło na ocenę abuzywności postanowień umów kredytu zawartych wcześniej oraz konsekwencji prawnych wynikających z tej oceny (zob. m.in. wyroki SN: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 26 kwietnia 2022 r., II CSKP 550/22; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 28 października 2022 r., II CSKP 894/22, z 10 marca 2023 r., II CSKP 1017/22; z 6 czerwca 2023 r., II CSKP 1159/22, i z 8 listopada 2023 r., II CSKP 1530/22; postanowienia SN: z 28 listopada 2022 r., I CSK 934/22; z 31 sierpnia 2023 r., I CSK 4401/22; z 6 października 2023 r., I CSK 927/23, i z 31 października 2023 r., I CSK 4607/22). Dzieje się tak, ponieważ oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone, dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (art. 385² k.c.; zob. uchwałę SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2) i od tego momentu klauzule abuzywne nie są wiążące dla konsumenta, chyba że konsument wyrazi świadomą wolę na objęcie go takim postanowieniem umownym. Skutek niezwiązania klauzulą abuzywną *ex tunc*, oznacza, że zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawierającej taką klauzulę pozostają bez znaczenia dla niewiążącego charakteru niedozwolonych postanowień umownych.

Nie ulega wątpliwości, że kwestionowane przez pozwanych postanowienia stanowiące klauzule indeksacyjne są abuzywne, a zatem są od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść kredytobiorców, chyba że następnie udzielą oni świadomej i wolnej zgody na te klauzule i w ten sposób przywrócą skuteczność z mocą wsteczną (zob. uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21). Tego rodzaju okoliczność w niniejszej sprawie nie miała jednak miejsca.

Skoro zatem żaden z zarzutów kasacyjnych nie okazał się zasadny, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną.

(R.N.)

[a.]